

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
MACIEJA SZPUNARJA,
predstavljeni 2. februarja 2016¹

Zadeva C-421/14

**Banco Primus SA
proti
Jesúsu Gutiérrezu Garcíi**

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Juzgado de Primera Instancia n° 2 de Santander (sodišče prve stopnje št. 2 v Santanderju, Španija))

„Nepošteni pogoji v potrošniških pogodbah — Direktiva 93/13/EGS — Pogodba o hipotekarnem posojilu — Prehodna nacionalna določba, ki določa prekluzivni rok za vložitev ugovora zoper izvršbo zaradi nepoštenosti pogoja — Načelo učinkovitosti — Pogoj glede predčasne zapadlosti — Pogoj glede izračuna rednih obresti — Obveznosti nacionalnega sodišča“

I – Uvod

1. Sodišču je v obravnavani zadevi ponovno predložen predlog za sprejetje predhodne odločbe v zvezi z razlago Direktive 93/13/EGS² v okviru pogodbe o hipotekarnem posojilu.
2. V sporu v zvezi z izrednim ugovorom zoper postopek izvršbe nad nepremičnino pod hipoteko (v nadaljevanju: postopek izvršbe na podlagi hipoteke), v katerem dolžnik trdi, da je pogodbeni pogoj nepošten, se vprašanja za predhodno odločanje, ki jih je Juzgado de Primera Instancia n° 2 de Santander (sodišče prve stopnje št. 2 v Santanderju) predložilo Sodišču, nanašajo na merila za presojo nepoštenosti določenih pogodbenih pogojev in na obseg obveznosti nacionalnega sodišča v okviru te presoje. Sodišče mora torej obravnavati vprašanja, v zvezi s katerimi že obstaja obširna sodna praksa, vendar z novega vidika, saj daje obravnavani ugovor predložitvenemu sodišču možnost, da po uradni dolžnosti preizkusi še druge pogodbene pogoje, ki niso predmet ugovora.
3. V tem okviru naj bi Sodišče med drugim odločilo, ali varstvo, ki ga zagotavljata člena 6 in 7 Direktive 93/13, pomeni, da obstoj prvega preizkusa po uradni dolžnosti, ki se nanaša na enega ali več pogodbenih pogojev, omejuje obveznost nacionalnega sodišča, da po uradni dolžnosti preuči nepoštenost drugih pogojev pogodbe v poznejši fazi postopka.

¹ — Jezik izvirnika: francoščina.

² — Direktiva Sveta z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288).

II – Pravni okvir

A – Pravo Unije

4. V devetnajsti uvodni izjavi Direktive 93/13 je določeno:

„ker za namen te direktive ocena nepoštenosti [nepoštenosti] ne sme biti opravljena pri pogojih, ki opisujejo glavni predmet pogodbe ali razmerje med kakovostjo in ceno dobavljenega blaga ali storitev; ker je kljub temu dovoljeno upoštevati glavni predmet pogodbe ter razmerje med ceno in kakovostjo pri oceni dovoljenosti [nepoštenosti] drugih pogojev; [...]“

5. Člen 4 navedene direktive določa:

„1. Brez poseganja v člen 7 je treba nepoštenost pogodbenega pogoja oceniti ob upoštevanju narave blaga ali storitev, za katero je bila sklenjena pogodba, in s sklicevanjem na vse okoliščine, ki so obstajale v času sklepanja pogodbe ter na vse druge pogoje te pogodbe ali druge pogodbe, od katere je pogoj odvisen.

2. Ocena nepoštenosti pogojev ne sme biti povezana niti z opredelitvijo glavnega predmeta pogodbe niti z ustreznostjo med ceno in plačilom za izmenjane storitve ali blago, če so pogoji v jasnem, razumljivem jeziku.“

6. Člen 6(1) navedene direktive določa:

„Države članice določijo, da nepošteni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika in da pogodba še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nepoštenih pogojev.“

7. Člen 7(1) iste direktive določa:

„Države članice zagotovijo, da v interesu potrošnikov in konkurentov obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki.“

B – Špansko pravo

8. Ley 1/2013, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social (zakon 1/2013 o ukrepih za varstvo hipotekarnega dolžnika, prestrukturiranju dolga in neprofitni najemnici) z dne 14. maja 2013³ je spremenil Ley de enjuiciamiento civil (zakon o civilnopravnem postopku, v nadaljevanju: zakon o civilnopravnem postopku) z dne 7. januarja 2000.⁴

3 — BOE št. 116 z dne 15. maja 2013, str. 36373.

4 — BOE št. 7 z dne 8. januarja 2000, str. 575.

9. Postopek izvršbe na podlagi hipoteke urejajo člani od 681 do 698 zakona o civilnopravnem postopku. Člen 695 zakona o civilnopravnem postopku, tudi v različici, ki izhaja iz zakona 1/2013, določa:

„(1) Dolžnik v postopku izvršbe lahko v postopku, ki je določen v tem poglavju, vloži ugovor zoper izvršbo samo iz teh razlogov:

[...]

4. če pogodbeni pogoj, ki predstavlja temelj izvršbe ali s katerim je določen dolgovani znesek, ni pošten.

[...]

(4) Zoper sklep o ustavitvi izvršbe ali neuporabi nepoštenega pogodbenega pogoja se lahko vloži pritožba.

V drugih primerih ni pravnega sredstva zoper sklepe, s katerimi se odloči o ugovoru iz tega člena, njihovi učinki pa so omejeni izključno na postopek izvršbe, v katerem so sprejeti.“

10. V skladu s členom 556(1) zakona o civilnopravnem postopku je treba ugovor na podlagi člena 695 zakona o civilnopravnem postopku, tudi v različici, ki izhaja iz zakona 1/2013, vložiti v roku desetih dni od vročitve akta, s katerim se odredi izvršba. Ta rok se uporablja za izvršbe na podlagi hipoteke, saj je sklic nanj vključen v člen 557 zakona o civilnopravnem postopku – prav tako spremenjen z zakonom 1/2013 – ki se nanaša na postopek z ugovorom zoper izvršbo na podlagi izvršilnih naslovov, ki niso niti sodni niti arbitražni (kar vključuje med drugim javne listine v zvezi s hipotekarnimi posojili, ki so podlaga za izvršbe na podlagi hipoteke).

11. Člen 693(2) zakona o civilnopravnem postopku, kot je naveden v zakonu 1/2013, o predčasni zapadlosti dolgov, ki jih je treba poravnati v obrokih, določa:

„2. Posojilodajalec lahko zahteva plačilo celotne dolgovane glavnice in obresti, če je bila dogovorjena predčasna zapadlost vseh obveznosti, če dolžnik ne plača vsaj treh mesečnih obrokov ali takega števila obrokov, da dolžnik ni izpolnil svoje obveznosti v obdobju vsaj treh mesecev, če je to določeno v pogodbi o posojilu.“

12. Prva prehodna določba zakona 1/2013 določa:

„Ta zakon se uporablja za sodne in izvensodne postopke izvršbe na podlagi hipoteke, ki tečejo na dan njegovega začetka veljavnosti, in v katerih še ni prišlo do deložacije.“

13. Četrta prehodna določba zakona 1/2013 (v nadaljevanju: četrta prehodna določba) se nanaša na postopke izvršbe, ki so se začeli pred začetkom veljavnosti zakona 1/2013 in še niso končani. Navedena določba se glasi:

„1. Spremembe zakona o civilnopravnem postopku, ki jih uvaja ta zakon, se za izvršilne postopke, ki so se začeli pred njegovim začetkom veljavnosti, uporabljajo le za tista izvršilna dejanja, ki še niso izvedena.

2. Vsekakor imajo v izvršilnih postopkih, ki so v teku, ko začne veljati ta zakon in v katerih je desetdnevni rok za vložitev ugovora iz člena 556(1) zakona o civilnopravnem postopku potekel, dolžniki na voljo prekluzivni rok enega meseca za vložitev izrednega ugovora, ki se opira na obstoj novih ugovornih razlogov iz člena 557(1)(7) in pododstavka člena 695(1)(4) zakona o civilnopravnem postopku.

Enomesečni prekluzivni rok začne teči z dnem, ki sledi dnevu začetka veljavnosti tega zakona, posledica vložitve ugovora strank pa je, da se postopek prekine, dokler ni odločeno o ugovoru, kot je določeno v členu 558 in naslednjih ter členu 695 zakona o civilnopravnem postopku.

Ta prehodna določba velja za vse izvršilne postopke, ki se niso končali z izročitvijo nepremičnine kupcu v skladu z določbami člena 675 zakona o civilnopravnem postopku.

3. Tudi v izvršilnih postopkih, ki so v teku, ko začne veljati ta zakon in v katerih je desetdnevni rok za vložitev ugovora iz člena 556(1) zakona o civilnopravnem postopku že začel teči, imajo dolžniki enak enomesečni prekluzivni rok iz prejšnjega odstavka za vložitev ugovora iz katerega koli od razlogov iz členov 557 in 695 zakona o civilnopravnem postopku.
4. Objava te določbe šteje za popolno in veljavno obvestitev za namene vročanja in računanja rokov iz odstavkov 2 in 3 tega člena, zato v nobenem primeru ni treba izdati izrecne odločbe za ta namen.

[...]“

14. Poleg tega člen 136 zakona o civilnopravnem postopku določa:

„Po izteku roka, določenega za opravo procesnega dejanja stranke, nastopi prekluzija. Sodni tajnik zabeleži iztek roka, odredi ukrepe, ki jih je treba sprejeti, ali obvesti sodišče, da to odloči, kot je ustrezno.“

15. Člen 207 zakona o civilnopravnem postopku določa:

„[...]“

3. Pravnomočne odločbe postanejo *res iudicata*, sodišče, na katerem poteka postopek, v katerem so bile sprejete, pa je v vseh primerih nanje vezano.

4. Po izteku rokov, določenih za izpodbijanje odločbe, ne da bi se jo izpodbijalo, postane odločba pravnomočna in *res iudicata*, tako da je sodišče, na katerem poteka postopek, v katerem je bila sprejeta, v vseh primerih nanjo vezano“.

16. Člen 222(1) zakona o civilnopravnem postopku določa, da „[p]ravnomočnost dokončnih ugodilnih ali zavrnilnih sodb v skladu z zakonom izključuje poznejši postopek, katerega predmet bi bil enak predmetu iz postopka, v katerem je bila izdana ta sodba“.

III – Dejansko stanje v sporu o glavni stvari, vprašanja za predhodno odločanje in postopek pred Sodiščem

17. Banka Banco Primus SA (v nadaljevanju: Banco Primus) je 12. junija 2008 J. Gutiérrezu Garcíi odobrila posojilo, zavarovano s hipoteko na njegovem stanovanju. Posojilo je bilo dano za obdobje 47 let, z odplačilom v 564 mesečnih obrokih.

18. Ker tožena stranka v postopku v glavni stvari ni izpolnila obveznosti plačila sedmih zaporednih mesečnih obrokov odplačila posojila, je bančna ustanova 23. marca 2010 na podlagi pogoja glede predčasne zapadlosti iz posojilne pogodbe zahtevala plačilo celotnega zneska glavnice, skupaj z rednimi in zamudnimi obrestmi ter različnimi stroški, in prodajo premoženja pod hipoteko na dražbi.

19. Dražba je bila opravljena 11. januarja 2011, vendar ni bilo nobenega dražitelja. Zato je predložitveno sodišče z izvršljivim sklepom z dne 21. marca 2011 premoženje domaknila banki Banco Primus za znesek 78.482,34 EUR, ki je predstavljal 50 % njegove ocenjene vrednosti. Banka Banco Primus je 6. aprila 2011 zahtevala začetek uživanja tega premoženja, ki je bil odložen zaradi treh zaporednih dogodkov, od katerih je bil zadnji zaključen s sklepom z dne 8. aprila 2014, s katerim se je končal postopek odloga deložacije.

20. J. Gutiérrez García je 11. junija 2014 v skladu s členom 695 zakona o civilnopravnem postopku v postopku izvršbe na podlagi hipoteke vložil izredni ugovor zaradi nepoštenosti pogoja posojilne pogodbe glede zamudnih obresti. Ta pa je bil že prej predmet preizkusa po uradni dolžnosti, v skladu s katerim so bile te obresti s sklepom z dne 12. junija 2013 znižane na nič.⁵

21. Predložitveno sodišče je s sklepom z dne 16. junija 2014 ugotovilo, da je bil vložen ugovor, in prekinilo postopek izvršbe, kot je obvestilo Sodišče v dopisu z dne 29. septembra 2014.

22. V okviru preučevanja ugovora je navedeno sodišče poudarilo, da se lahko za nepoštene v smislu Direktive 93/13 štejejo nekateri drugi pogoji posojilne pogodbe, ki niso pogoji v zvezi zamudnimi obrestmi, in sicer na eni strani pogoj glede predčasne zapadlosti, v skladu s katerim lahko Banco Primus zahteva takojšnje vračilo glavnice, obresti in različnih stroškov, med drugim v primeru neplačila kakršnega koli zneska glavnice, obresti ali predplačil na dogovorjeni datum, in na drugi strani pogoj glede rednih obresti, ki določa njihov izračun po formuli, po kateri se znesek preostale glavnice in zapadlih obresti deli s številom dni poslovnega leta, in sicer s 360 dnevi.

23. Vendar je bil ugovor vložen šele približno eno leto po izteku prekluzivnega roka iz četrte prehodne določbe zakona 1/2013. Tako naj bi bila navedena določba v obravnavani zadevi ovira za to, da bi predložitveno sodišče preučilo določene pogoje posojilne pogodbe, ki bi se lahko šteli za nepoštene v smislu Direktive 93/13. Vendar predložitveno sodišče dvomi o združljivosti navedene določbe z Direktivo 93/13. Želi tudi pojasniti glede meril za presojo nepoštenosti nekaterih pogojev in glede obveznosti nacionalnega sodišča, kadar je ugotovilo, da obstaja nepošten pogoj.

24. V teh okoliščinah je Juzgado de Primera Instancia n° 2 de Santander (sodišče prve stopnje št. 2 v Santanderju) z odločbo z dne 10. septembra 2014, ki je prispela v sodno tajništvo Sodišča istega dne, prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. (a) Ali je treba prehodno določbo [...] razlagati tako, da ne predstavlja ovire za varstvo potrošnikov?

(b) Ali v skladu z Direktivo [93/13] in zlasti njenima členoma 6(1) in 7(1), katerih cilj je zagotavljanje varstva potrošnikov in uporabnikov v skladu z načeloma enakovrednosti in učinkovitosti, potrošnik lahko izpodbija nepoštene pogoje po roku, ki je v ta namen določen v nacionalnem pravu, tako da mora nacionalno sodišče presojeti te pogoje?

(c) Ali mora v skladu z Direktivo [93/13] in zlasti njenima členoma 6(1) in 7(1), katerih cilj je zagotavljanje varstva potrošnikov in uporabnikov v skladu z načeloma enakovrednosti in učinkovitosti, nacionalno sodišče po uradni dolžnosti presojeti, ali je podan nepošten pogoj in iz tega izpeljati posledice, čeprav je prej odločilo drugače ali je odklonilo to presojo v odločbi, ki je po nacionalnem procesnem pravu pravnomočna?

2. Ali lahko sodišče, ki opravi preizkus nepoštenosti nebistvenih določil pogodbe, upošteva razmerje kakovost/cena in na podlagi katerih meril? Ali mora pri takem posrednem preizkusu upoštevati zakonske omejitve cen, ki so določene v nacionalnih predpisih? Ali se lahko zgodi, da dogovor, ki je *in abstracto* veljaven, izgubi veljavnost, ker je cena zelo visoka glede na normalno ceno na trgu?

5 — Ponovni izračun obresti je bil izveden po začetku veljave zakona 1/2013.

3. Ali je za namene člena 4 Direktive [93/13] mogoče upoštevati okoliščine, ki nastopijo po sklenitvi pogodbe, če nacionalni predpisi napotujejo v to smer?
4. (a) Ali je treba člen 693(2) [španskega zakona] o civilnopravnem postopku po spremembi z zakonom 1/2013 razlagati tako, da ne ovira varstva interesa potrošnika?
- (b) Ali mora v skladu z Direktivo [93/13] in zlasti njenima členoma 6(1) in 7(1), katerih cilj je zagotavljanje varstva potrošnikov in uporabnikov v skladu z načeloma enakovrednosti in učinkovitosti, nacionalno sodišče, ko ugotovi obstoj nepoštenega pogoja glede predčasne zapadlosti, šteti ta pogoj za ničten in nezapisan in iz tega izpeljati posledice, tudi kadar je prodajalec ali ponudnik počakal do preteka minimalnega obdobja, ki je določeno v nacionalnem predpisu?“
25. Predložitveno sodišče je Sodišču predlagalo, naj zadevo obravnava po hitrem postopku na podlagi člena 105(1) Poslovnika Sodišča. Ta predlog je bil zavržen s sklepom z dne 11. novembra 2014, med drugim zato, ker je predložitveno sodišče, kot je obvestilo Sodišče v dopisu z dne 29. septembra 2014, prekinilo postopek izvršbe s sklepom z dne 16. junija 2014, tako da J. Gutiérrez García ni v neposredni nevarnosti, da bi izgubil stanovanje.
26. Pisna stališča so predložile banka Banco Primus, španska vlada in Evropska komisija.
27. Španska vlada in Komisija sta podali tudi ustna stališča na obravnavi 24. septembra 2015.

IV – Analiza

A – Dopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe

28. Španska vlada se v pisnih stališčih sprašuje o dopustnosti zastavljenih vprašanj, ker naj bi odgovori Sodišča ne koristili predložitvenemu sodišču pri reševanju spora, o katerem odloča. Navedeno sodišče naj namreč ne bi bilo več pristojno, ker je končalo postopek izvršbe z odreditvijo deložacije dolžnika in stanovalcev s pravnomočnim sklepom z dne 8. aprila 2014.
29. Banka Banco Primus ne trdi izrecno, da predlog za sprejetje predhodne odločbe ni dopusten, vendar navaja podobne razloge.
30. Menim, da vprašanj predložitvenega sodišča ni mogoče razglasiti za nedopustna. Glede na opis nacionalne zakonodaje, ki ga je navedlo predložitveno sodišče, je namreč mogoče jasno razumeti, da obravnavani postopek izvršbe na podlagi hipoteke ni končan. Četrta prehodna določba določa, da ta zakon velja „za vse izvršilne postopke, ki se niso končali z izročitvijo nepremičnine kupcu“. Izvršilni postopek ni končan, saj nepremičnina ni prešla v uživanje, kar je španska vlada potrdila v svojih pisnih stališčih.⁶
31. Poleg tega četrta prehodna določba omogoča ravno izpodbijanje sklepa o izvršbi, ki je postal pravnomočen zaradi poteka rednega roka za vložitev ugovora pred začetkom veljavnosti tega zakona.
32. Zato ugovori španske vlade in banke Banco Primus ne ovržejo domneve upoštevnosti, ki velja za predloge za sprejetje predhodne odločbe,⁷ in so torej vprašanja za predhodno odločanje v celoti dopustna.

6 — Iz pravnega okvira, ki ga je predstavilo predložitveno sodišče, izhaja, da se četrta prehodna določba nanaša na postopke izvršbe, ki so se začeli pred začetkom veljavnosti zakona 1/2013 in še niso končani.

7 — Glej med drugim sodbo Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, točka 34).

B – Vsebinska presoja

1. Prvo vprašanje

a) Prvo vprašanje, pod (a) in (b)

33. Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem, pod (a) in (b) v bistvu želi izvedeti, ali člena 6 in 7 Direktive 93/13 z vidika načel enakovrednosti in učinkovitosti nasprotujeta nacionalni prehodni postopkovni določbi, kot je tista iz zadeve v glavni stvari, ki za potrošnike določa enomesečni prekluzivni rok od dneva po objavi zakona, v katerega je vključena ta določba, za vložitev ugovora na podlagi domnevne nepoštenosti pogodbenih pogojev v okviru postopka izvršbe na podlagi hipoteke, ki še poteka.

34. Sodišče je nedavno analiziralo vprašanje s podobno vsebino v okviru zadeve BBVA⁸, v kateri sem 13. maja 2015⁹ ugotovil, da je prekluzivni rok, uveden z zakonom 1/2013, nezakonit. Sodišče, ki je sledilo temu stališču, je v sodbi BBVA (C-8/14, EU:C:2015:731), presodilo, da je treba „[č]lena 6 in 7 Direktive [93/13] razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni prehodni določbi [...], ki za potrošnike, proti katerim je bil postopek izvršbe na podlagi hipoteke uveden pred dnevom uveljavitve zakona, v katerem je ta določba, in do dneva uveljavitve še ni bil končan, določa enomesečni prekluzivni rok – ki se računa od dneva po objavi tega zakona – za vložitev ugovora zoper izvršbo na podlagi domnevne nepoštenosti pogodbenih pogojev“.

35. Ker je Sodišče že ovrglo zakonitost tega roka, se bom v teh sklepnih predlogih omejil na vidike, ki v okviru zadeve BBVA¹⁰ še niso bili obravnavani. V zvezi z drugimi vidiki napotujem na sodbo Sodišča in svoje sklepne predloge v navedeni zadevi.

b) Prvo vprašanje, pod (c)

i) Uvodne ugotovitve

36. Preden začnem z analizo tega vprašanja, se mi zdi koristno opozoriti na to, da so bili po izreku sodbe Aziz¹¹ z zakonom 1/2013 spremenjeni člani zakona o civilnopravnem postopku, med drugim v zvezi s postopkom izvršbe na premoženje, ki je predmet hipoteke ali zastavne pravice, da bi tako prilagodili postopek izvršbe na podlagi hipoteke tej sodni praksi. Natančneje, španski zakonodajalec je spremenil zakon o civilnopravnem postopku ter s tem, prvič, izvršilnemu sodišču omogočil, da kadar koli med postopkom po uradni dolžnosti presodi o nepoštenosti pogodbenih pogojev,¹² in drugič, dodal nov razlog za ugovor, ki temelji na nepoštenosti pogodbenega pogoja, ki predstavlja temelj izvršbe ali s katerim je določen dolgovani znesek.¹³

37. V tem okviru je treba preučiti prvo vprašanje, pod (c), ki ga je zastavilo predložitveno sodišče.

8 — Sodba BBVA (C-8/14, EU:C:2015:731).

9 — Glej moje sklepne predloge v zadevi BBVA (C-8/14, EU:C:2015:321). V navedeni zadevi sem ugotovil, da „[č]lena 6 in 7 Direktive [93/13] z vidika načela učinkovitosti nasprotujeta prehodni nacionalni določbi [...], ki za potrošnike določa enomesečni prekluzivni rok od dneva, ki sledi dnevu objave zakona, s katerim je zajeta ta določba, za vložitev ugovora na podlagi nepoštenosti pogodbenih pogojev v okviru postopka izvršbe na podlagi hipoteke, ki še poteka“.

10 — Sodba BBVA (C-8/14, EU:C:2015:731).

11 — C-415/11, EU:C:2013:164. Glej v zvezi s tem moje sklepne predloge v zadevi BBVA (C-8/14, EU:C:2015:321, točke od 30 do 33).

12 — Glej člen 552(1) zakona o civilnopravnem postopku. Ta člen spada med splošne določbe, ki se uporabljajo za vsak izvršilni postopek. Torej se sodni nadzor po uradni dolžnosti nanaša na redne postopke izvršbe in na postopke izvršbe na podlagi hipoteke.

13 — V zvezi s postopkom izvršbe na podlagi hipoteke glej člen 695(1)(4) zakona o civilnopravnem postopku. V zvezi z rednim postopkom izvršbe glej člen 557(1)(7) zakona o civilnopravnem postopku.

ii) Preoblikovanje prvega vprašanja, pod (c)

38. Predložitveno sodišče bi v bistvu želelo izvedeti, ali člena 6 in 7 Direktive 93/13 nacionalno sodišče obvezujeta, da po uradni dolžnosti preizkusi obstoj nepoštenih pogojev, in to čeprav prej tega preizkusa ni opravilo, ali pa je s sklepom, ki je v skladu z nacionalnim pravom pravnomočen, ugotovilo, da niso nepošteni.

39. V okviru tega vprašanja je predložitveno sodišče predvidelo dve možnosti, in sicer primer, v katerem nacionalno sodišče predhodno ne opravi preizkusa pogoja, in primer, v katerem s pravnomočnim nacionalnim sklepom ugotovi, da pogoj ni nepošten.

40. Vendar na podlagi nacionalnega spisa, predloženega sodnemu tajništvu Sodišča, ugotavljam, da se je predložitveno sodišče v besedilu nacionalnega sklepa, ki ga navaja to sodišče, in sicer sklepa z dne 12. junija 2013, omejilo samo na to, da je po uradni dolžnosti ugotovilo, da je pogoj glede zamudnih obresti nepošten, in se ni izreklo o drugih pogodbenih pogojih, niti jih ni omenilo.¹⁴ Zato bom iz svoje analize izključil drugi primer, na kateri se nanaša vprašanje predložitvenega sodišča, saj je očitno hipotetičen.

41. Zato se ne morem strinjati s trditvijo španske vlade v njenih pisnih stališčih, da je predložitveno sodišče želelo ponovno preučiti hipotekarni naslov, za kateri je bilo s pravnomočnim sklepom ugotovljeno, da v zvezi z njim ni nepoštenega pogoja.¹⁵

42. Da bi lahko koristno odgovorili na vprašanja predložitvenega sodišča in v duhu sodelovanja, ki ga mora Sodišče vzdrževati z nacionalnim sodiščem, predlagam preoblikovanje vprašanja, tako da se sprašuje, ali varstvo, ki je zagotovljeno s členoma 6 in 7 Direktive 93/13, pomeni, da obstoj prvega preizkusa po uradni dolžnosti, ki se nanaša na enega ali več pogodbenih pogojev, omejuje obveznost nacionalnega sodišča, da po uradni dolžnosti preuči nepoštenost drugih pogojev pogodbe v poznejši fazi postopka.

43. Zdaj bom preučil to vprašanje, še pred tem pa bom predstavil upoštevno sodno prakso Sodišča.

iii) Kratek pregled upoštevne sodne prakse

44. Najprej se mi zdi pomembno izpostaviti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso sistem varstva, ki ga izvaja Direktiva 93/13, temelji na zamisli, da je potrošnik v razmerju do prodajalca ali ponudnika v podrejenem položaju tako glede pogajalske sposobnosti kot ravni obveščenosti.¹⁶

14 — Opozoriti je treba, da – kot izhaja iz točke 36 teh sklepnih predlogov in točk od 30 do 33 mojih sklepnih predlogov v zadevi BBVA (C-8/14, EU:C:2015:321) – pred začetkom veljavnosti zakona 1/2013 izvršilno sodišče ni moglo po uradni dolžnosti presoјati o nepoštenosti pogojev posojilne pogodbe. Ker je bil navedeni nacionalni sklep izdan 12. junija 2013, se zdi, da je ravno začetek veljavnosti zakona 1/2013 dne 15. maja 2013 navedenemu sodišču omogočil, da po uradni dolžnosti izvede preizkus, katerega posledica je bila znižanje zamudnih obresti na nič. Opozarjam tudi, da se navedeni sklep sklicuje na sodbi Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164) in Jörös (C-397/11, EU:C:2013:340).

15 — Natančneje, španska vlada se sklicuje na formalno pravnomočnost navedenega sklepa in v zvezi s tem navaja člen 207 zakona o civilnopravnem postopku. Vendar kar zadeva materialno pravnomočnost iz člena 222 zakona o civilnopravnem postopku, ugotavljam zlasti, da del pravnih strokovnjakov zanika obstoj materialne pravnomočnosti sklepa, s katerim se konča postopek ugovora zoper izvršbo. To zanikanje naj bi po eni strani temeljilo na členu 561(1) zakona o civilnopravnem postopku o odločanju o ugovoru na podlagi vsebinskih razlogov, ki določa, da „po zaslišanju strank glede ugovora zoper izvršbo, ki ne temelji na kršitvah postopka, in morebitni obravnavi sodišče samo za namen izvršbe s sklepom sprejme eno od teh odločitev [...]“ (moj poudarek). Po drugi strani pravni strokovnjaki menijo, da to zanikanje obstoja materialne pravnomočnosti sklepa, s katerim se konča postopek ugovora zoper izvršbo, temelji na dejstvu, da pravnomočni sklepi, sprejeti po skrajšanem postopku, niso materialno pravnomočni. V zvezi s tem glej De la Oliva Santos, Andrés, *Objeto del proceso y cosa juzgada en el proceso civil*, Thomson-Civitas, 2005, str. od 119 do 124.

16 — Glej med drugim sodbi Océano Grupo Editorial in Salvat Editores (od C-240/98 do C-244/98, EU:C:2000:346, točka 25) in Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, točka 44), sklep Banco Popular Español in Banco de Valencia (C-537/12 in C-116/13, EU:C:2013:759, točka 39) ter sodbo Sánchez Morcillo in Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, točka 22).

45. Sodišče dosledno navaja, da glede na ta podrejeni položaj člen 6(1) Direktive 93/13 določa, da nepošteni pogoji potrošnikov ne zavezujejo. Gre za zavezujočo določbo, katere namen je formalno ravnotežje med pravicami in obveznostmi sopogodbениkov, določeno s pogodbo, nadomestiti z dejanskim ravnotežjem, tako da se med sopogodbениki spet vzpostavi enakost.¹⁷

46. Kar zadeva obveznost po uradni dolžnosti preizkusiti nepošteno pogoje,¹⁸ je Sodišče najprej priznalo možnost nacionalnega sodišča, da izvede tak preizkus,¹⁹ potem pa presodilo, da mora nacionalno sodišče po uradni dolžnosti presoditi o nepoštenosti pogodbenega pogoja, ki spada na področje uporabe Direktive 93/13, in tako izravnati neravnotežje med sopogodbениki, in to takoj, ko ima na razpolago vse za to potrebne pravne in dejanske elemente.²⁰ Sodišče je torej možnost nacionalnega sodišča, da po uradni dolžnosti preizkusi nepoštenost pogodbenih pogojev, spremenilo v njegovo obveznost. Ta sprememba pomeni, da se vloga, tako dodeljena nacionalnemu sodišču s pravom Unije na področju varstva potrošnikov, „ne omejuje zgolj na možnost izreči se o morebitni nepoštenosti pogodbene klavzule, ampak vsebuje tudi obveznost po uradni dolžnosti proučiti to vprašanje“.²¹

47. Opozoriti je treba, da je taka obveznost utemeljena z naravo in pomenom javnega interesa, na katerem temelji varstvo, ki ga Direktiva 93/13 zagotavlja potrošnikom.²² Sodišče, kateremu je zadeva predložena, mora torej zagotoviti polni učinek varstva, ki je bilo uvedeno z določbami te direktive.

48. Zato menim, da v okviru Direktive 93/13 okoliščina, da nacionalno sodišče, ki je veljavno začelo postopek, v določeni fazi postopka ni preizkusilo pogodbenega pogoja, zadevnemu sodišču ne preprečuje, da bi v poznejši fazi postopka preizkusilo druge pogoje.²³

49. Glede na vse navedene premisleke predlagam, naj se na prvo vprašanje za predhodno odločanje, pod (c), ki ga je zastavilo predložitveno sodišče, odgovori, da varstvo, ki je potrošnikom zagotovljeno s členoma 6 in 7 Direktive 93/13, pomeni, da obstoj prvega preizkusa po uradni dolžnosti, ki se nanaša na enega ali več pogodbenih pogojev, ne more omejevati obveznosti nacionalnega sodišča, da po uradni dolžnosti preuči nepoštenost drugih pogojev pogodbe v poznejši fazi postopka.

2. Drugo in tretje vprašanje

50. Predložitveno sodišče s tema vprašanjema, ki ju je treba preučiti skupaj, v bistvu sprašuje Sodišče o merilih za presojo nepoštenosti pogojev glede izračuna rednih obresti in predčasne zapadlosti, kot so določeni v pogodbi, obravnavani v glavni stvari, ter o obveznostih nacionalnega sodišča v skladu s členom 4 Direktive 93/13, da bi izvedelo, ali mora pri preučevanju takih pogodbenih pogojev upoštevati razmerje med kakovostjo in ceno dobavljenega blaga ali storitev, ki izhajata iz celotne posojilne pogodbe, omejitve cen, določene v nacionalni zakonodaji, in okoliščine, ki so nastale po sklenitvi pogodbe.

17 — Glej med drugim sodbo Mostaza Claro (C-168/05, EU:C:2006:675, točka 36) in Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, točka 30).

18 — Opozarjam, da v obravnavani zadevi ne gre za položaj, v katerem je sodišče že ugotovilo, da so pogodbeni pogoji pošteni ali da niso pošteni, kar pomeni, da ne gre za dvojni preizkus nepoštenosti pogodbenih pogojev po uradni dolžnosti, v okviru katerega je Sodišče razsodilo, da „načelo učinkovitega sodnega varstva posamezniku ne zagotavlja pravice do dvostopenjskega sodnega varstva, ampak le pravico do dostopa do sodišča“. Glej sodbo Sánchez Morcillo in Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, točka 36). Nasprotno, kot izhajata iz nacionalnega spisa, ki je na razpolago Sodišču, gre za preizkus različnih nepoštenih pogojev po uradni dolžnosti v dveh različnih fazah postopka izvršbe istega organa. V zvezi s tem glej točko 42 teh sklepnih predlogov.

19 — Sodba Océano Grupo Editorial in Salvat Editores (od C-244/98 do C-244/98, EU:C:2000:346, točka 29).

20 — Sodba Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, točka 46 in navedena sodna praksa) in sklep Banco Popular Español in Banco de Valencia (C-537/12 in C-116/13, EU:C:2013:759, točka 41).

21 — Moj poudarek. Sodbi Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350, točka 32) in Banif Plus Bank (C-472/11, EU:C:2013:88, točki 22 in 23 ter navedena sodna praksa).

22 — Sodba Mostaza Claro (C-168/05, EU:C:2006:675, točka 38).

23 — V zvezi s postopkom za izdajo plačilnega naloga glej moje sklepane predloge v zadevi Finanzmadrid E.F.C. (C-49/14, EU:C:2015:746, točke od 72 do 74).

51. Da bi odgovoril na ta vprašanja, bom najprej predstavil splošna merila za presojo nepoštenosti pogodbenih pogojev, kot jih je vzpostavilo Sodišče v svoji sodni praksi. Nato bom glede na to sodno prakso preučil pogoj glede rednih obresti glede na člen 4(2) Direktive 93/13 na eni strani in pogoj glede predčasne zapadlosti glede na člen 4(1) navedene direktive na drugi.

a) Pregled sodne prakse v zvezi z merili za presojo nepoštenosti pogodbenih pogojev

52. Prvič, Sodišče je že večkrat poudarilo, da je na eni strani pristojno za razlago pojma „nepošten pogoj“ iz člena 3(1) Direktive 93/13 in Priloge k tej direktivi ter na drugi za vzpostavitev meril, ki jih nacionalno sodišče lahko uporabi ali mora uporabiti pri preučitvi pogodbenega pogoja glede na določbe navedene direktive. Nasprotno pa je Sodišče razsodilo, da je nacionalno sodišče pristojno, da se ob upoštevanju teh meril izreče o konkretni opredelitvi posebnega pogodbenega pogoja glede na okoliščine zadeve v glavni stvari.²⁴ Celovita preučitev posledic, ki jih ima lahko zadevni pogoj v okviru prava, ki se uporablja za pogodbo, pomeni preučitev nacionalnega pravnega sistema, ki jo lahko izvede samo nacionalno sodišče.²⁵ Pristojno je tudi za odločanje o nepoštenosti spornih pogojev,²⁶ pri čemer se mora Sodišče omejiti na to, da predložitvenemu sodišču poda smernice, ki jih mora to upoštevati pri presoji nepoštenosti zadevnega pogoja.²⁷

53. Drugič, Sodišče je poudarilo, da člen 3(1) Direktive 93/13 ob navezovanju na načelo „dobre vere“ in „znatno neravnotežje“ v škodo potrošnika med pravicami in obveznostmi pogodbenih strank le abstraktno opredeljuje elemente, ki povzročijo nepoštenost pogodbenega pogoja, o katerem se stranki nista dogovorili posamično.²⁸

54. Kot poudarja generalna pravobranilka J. Kokott v sklepnih predlogih v zadevi Aziz,²⁹ je Sodišče v zvezi s tem navedlo, da je treba pri ugotavljanju, ali pogoj v škodo potrošnika povzroča „znatno neravnotežje“ med pravicami in obveznostmi pogodbenih strank, predvsem upoštevati pravila nacionalnega prava, če med strankama ni dogovora [v takem primeru]. Po mnenju Sodišča lahko nacionalno sodišče s tako primerjalno analizo presodi, ali in – odvisno od primera – v kakšni meri pogodba potrošnika postavlja v pravni položaj, ki je manj ugoden od tistega, ki ga določa veljavno nacionalno pravo. Prav tako navaja, da je primerno, da se za ta namen pravni položaj takega potrošnika preuči ob upoštevanju sredstev, ki so mu v skladu z nacionalno zakonodajo na voljo za prenehanje uporabe nepoštenih pogojev.³⁰

55. Tretjič, glede vprašanja, v katerih okoliščinah je tako neravnotežje nastalo „v nasprotju z zahtevo dobre vere“, je Sodišče razsodilo, da je treba ugotoviti, da mora nacionalno sodišče glede na šestnajsto uvodno izjavo Direktive 93/13 za ta namen preveriti, ali je prodajalec ali ponudnik, če s potrošnikom lojalno in pravično posluje, razumno pričakoval, da bi potrošnik tak pogoj sprejel v okviru posamičnih pogajanj.³¹

24 — Sodbi Invitel (C-472/10, EU:C:2012:242, točka 22) in Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, točka 66).

25 — Sodba Invitel (C-472/10, EU:C:2012:242, točka 30). Glej tudi sklepe predloge generalne pravobranilke J. Kokott v zadevi Aziz (C-415/11, EU:C:2012:700, točka 66).

26 — Sodbi Invitel (C-472/10, EU:C:2012:242, točka 22) in Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, točka 66).

27 — Sodba Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, točka 66).

28 — Prav tam (točka 67 in navedena sodna praksa).

29 — C-415/11, EU:C:2012:700, točka 71.

30 — Sodba Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, točka 68).

31 — Prav tam (točka 69) in sklepnih predlogi generalne pravobranilke J. Kokott v zadevi Aziz (C-415/11, EU:C:2012:700, točka 74).

56. Poleg tega je Sodišče opozorilo, da je v Prilogi, na katero napotuje člen 3(3) Direktive 93/13, le okviren in neizčrpen seznam pogojev, ki se lahko štejejo za nepošteno.³² Navedlo je, da je treba v skladu s členom 4(1) Direktive 93/13 o nepoštenosti pogodbenega pogoja presoditi ob upoštevanju narave blaga ali storitev, za katero je bila pogodba sklenjena, in s sklicevanjem na vse okoliščine, ki so takrat obstajale. Iz tega izhaja, da je treba v tem okviru presoditi tudi posledice, ki jih ima lahko navedeni pogoj v okviru prava, ki se uporablja za pogodbo, kar pomeni preučitev nacionalnega pravnega sistema.³³

57. Predložitveno sodišče je pristojno, da glede na ta splošna merila presodi o nepoštenosti pogoja glede izračuna rednih obresti in pogoja glede predčasne zapadlosti, ki ju navaja.

b) Pogoji glede rednih obresti

58. Pogoj 3 sporne pogodbe določa, da je „matematična formula za izračun zneska zapadlih obresti za posamezno obdobje na podlagi nominalne letne obrestne mere: $C \times d \times r/360 \times 100$, pri čemer je C = preostanek glavnice posojila ob začetku obdobja obračuna, d = število dni v okviru obračunskega obdobja, r = nominalna letna obrestna mera. [...] Za izračun obresti se šteje, da ima leto 360 dni“.

59. Sporni pogoj spada v kategorijo pogojev iz člena 4(2) Direktive 93/13, ki so torej izključeni iz preučitve nacionalnega sodišča. Vendar navedeni člen omogoča preizkus takih pogodbenih pogojev, če ti niso oblikovani jasno in razumljivo, tako kot v postopku v glavni stvari.

60. Predložitveno sodišče in Komisija dvomita, da sporni pogoj, ki temelji na zapleteni matematični formuli, katere domet povprečni potrošnik verjetno ne razume, izpolnjuje zahteve glede oblikovanja besedila in preglednosti iz člena 4(2) Direktive 93/13. Komisija zlasti poudarja, da izračun teh obresti na podlagi 360-dnevnega poslovnega leta pomeni povečanje obrestne mere glede na tisto, ki bi izhajala iz izračuna, v katerem bi bilo uporabljeno 365-dnevno koledarsko leto.³⁴

61. Če predložitveno sodišče ugotovi, da navedeni pogoj ni oblikovan jasno in razumljivo in da zato spada na področje uporabe člena 4(2) Direktive 93/13, ga mora torej preučiti glede na splošna merila za presojo iz točk od 52 do 56 teh sklepnih predlogov in, natančneje, preveriti, ali glede na ta merila sporni pogoj v škodo potrošnika ustvarja znatno neravnotežje med pogodbenimi pravicami in obveznostmi strank. Tako je treba to presojo izvesti glede na nacionalna pravila, ki se uporabijo, če med strankama ni dogovora, in sredstva, ki jih ima potrošnik v skladu z nacionalno ureditvijo na voljo, da doseže prenehanje uporabe tovrstnih pogojev.

62. Pri tej presoji mora nacionalno sodišče upoštevati vsa merila iz člena 4(1) Direktive 93/13, se pravi upoštevati naravo blaga ali storitev, za katero je bila sklenjena pogodba, in se sklicevati na vse okoliščine, ki so obstajale v času sklepanja pogodbe ter na vse druge pogoje te pogodbe ali druge pogodbe, od katere je pogoj odvisen. V zvezi s tem je lahko med drugim pomembno upoštevati omejitve cen, določene v nacionalni zakonodaji, in to, ali je zadevna formula za izračun nezdržljiva z drugim dispozitivnim pravilom španskega prava.

32 — Sodbi Invitel (C-472/10, EU:C:2012:242, točka 25) in Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, točka 70).

33 — Sodba Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, točka 71 in navedena sodna praksa).

34 — V skladu s predložitvenim sodiščem „s tem, da 360 uporabi kot delitelj, kot množilnik pa koledarske dni v mesecu (365 oziroma 366 za prestopna leta), [banka] pridobi 5 dni v vsakem letu veljavnosti hipoteke“.

63. Predložitveno sodišče si mora poleg tega pri presoji prizadevati, da ugotovi, v kakšnih okoliščinah je morebitno neravnotežje nastalo „v nasprotju z zahtevo dobre vere“. V zvezi s tem spominjam, da iz ustaljene sodne prakse izhaja, da zahteva dobre vere pomeni, da lahko prodajalec ali ponudnik, če s potrošnikom lojalno in pravično posluje, razumno pričakuje, da bi potrošnik tak pogoj sprejel v okviru posamičnih pogajanj.³⁵

64. Vsekakor iz spisa, ki je na voljo Sodišču, izhaja, da nacionalni zakonodajalec ni prenesel člena 4(2) Direktive 93/13. Če je to res, opozarjam, da odsotnost prenosa v notranje pravo pomeni, da španska ureditev, obravnavana v glavni stvari, s tem ko dovoljuje celovit sodni preizkus nepoštenosti pogojev, kot so tisti iz člena 4(2) Direktive 93/13, določenih v pogodbi med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, omogoča, da se potrošniku v skladu s členom 8 Direktive 93/13³⁶ zagotovi raven učinkovitega varstva, ki je višja od ravni, ki jo vzpostavlja ta zadnja določba,³⁷ in to tudi če se ta pogoj nanaša na glavni predmet pogodbe ali na razmerje med kakovostjo in ceno storitve.

c) Pogoj glede predčasne zapadlosti

65. Pogoj 6a sporne pogodbe³⁸ bančni ustanovi omogoča, da v primeru neplačila katerega koli dela glavnice in obresti zahteva predčasno vračilo glavnice ter plačilo obresti in različnih stroškov.³⁹

66. Kot je Sodišče razsodilo v sodbi Aziz,⁴⁰ je treba tak pogoj preučiti glede na določena merila. Predložitveno sodišče mora zlasti preučiti, prvič, ali je možnost, da proizvajalec ali ponudnik za izterljiv razglasi celoten kredit, odvisna od tega, da potrošnik ni izpolnil obveznosti, ki je v okviru zadevne pogodbe bistvena, drugič, ali je ta možnost določena za primere, v katerih je taka neizpolnitev dovolj resna glede na obdobje in višino kredita, tretjič, ali navedena možnost odstopa od pravil, ki se na tem področju uporabljajo, in četrtič, ali nacionalno pravo določa ustrezne in učinkovite ukrepe, ki potrošniku, za katerega se ta pogoj uporablja, omogočajo, da odpravi posledice navedene izterljivosti kredita⁴¹.

67. V okviru preverjanja meril iz prejšnje točke predložitveno sodišče dvomi o možnosti sklicevanja na (ne)predvidljivost neizpolnitve glede na člen 4(1) Direktive 93/13. Natančneje, poudarja, da se zaradi odsotnosti resnosti neizpolnitve v obravnavani zadevi z vidika tretjega zgoraj navedenega merila sprašuje o možnosti upoštevanja – za presojno, ali je zaradi spornega pogoja potrošnik v manj ugodnem položaju, kot je določeno z dispozitivnimi določbami – okoliščin, ki so obstajale po sklenitvi pogodbe, in se torej sprašuje o (ne)predvidljivosti neizpolnitve, medtem ko se člen 4(1) Direktive 93/13 nanaša na okoliščine v zvezi s sklenitvijo pogodbe, ki so obstajale „v času sklepanja pogodbe“.

35 — Sodba Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, točka 69) in sklep Banco Popular Español in Banco de Valencia (C-537/12 in C-116/13, EU:C:2013:759, točka 66).

36 — V skladu s členom 8 Direktive 93/13 lahko „[d]ržave članice [...] na področju, ki ga ureja ta direktiva, sprejmejo ali ohranijo najstrožje določbe, ki so združljive s Pogodbo, da bi zagotovile najvišjo stopnjo varstva potrošnikov“.

37 — Glej sodbo Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid (C-484/08, EU:C:2010:309, točki 42 in 43): „[...] kot poudarja Tribunal Supremo [vrhovno sodišče] – lahko v španskem pravnem redu nacionalno sodišče v okviru spora glede pogodbe, sklenjene med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, v vseh okoliščinah ocenjuje nedovoljenost [nepoštenost] pogoja, ki ni bil posamično dogovorjen in se med drugim nanaša na glavni predmet navedene pogodbe, tudi v primerih, v katerih je prodajalec ali ponudnik ta pogoj predhodno sestavil v jasnem, razumljivem jeziku“.

38 — Komisija je upravičeno opozorila, da pogoji glede predčasne zapadlosti bančni ustanovi omogočajo, da sproži izvršbo, s katero zahteva poplačilo celotnega dolga, čeprav se neizpolnitev obveznosti nanaša na samo en mesec, če je tak pogoj določen v pogodbi o posojilu. Vendar je po sodbi Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164) španski zakonodajalec spremenil člen 693(2) zakona o civilnopravnem postopku in določil, da se mora neplačilo nanašati na vsaj tri mesečne obroke.

39 — Predložitveno sodišče navaja tudi, da sporni pogoj ni združljiv s členom 693(2) zakona o civilnopravnem postopku, kakor je bil spremenjen z zakonom 1/2013, ker omogoča, da se zahteva celotni dolg, samo če se stranki dogovorita o taki sankciji v primeru neplačila treh mesečnih obrokov ali takega števila obrokov, da dolжник ni izpolnil svoje obveznosti v obdobju vsaj treh mesecev.

40 — C-415/11, EU:C:2013:164.

41 — Prav tam (točka 73).

68. Po mnenju navedenega sodišča naj bi špansko pravo omogočalo, da se – če ni določeno drugače – pogodba predčasno odpove, če je predvidljivo (okoliščina, ki nastane po sklenitvi pogodbe), da bo prišlo do resne neizpolnitve obveznosti potrošnika.⁴² Čeprav neplačilo sedmih mesečnih obrokov od skupaj 564 obrokov po mnenju predložitvenega sodišča ni bila dovolj resna neizpolnitev obveznosti, pa je torej zaradi tega taka neizpolnitev postala predvidljiva.⁴³

69. Kar zadeva dispozitivna pravila, ki omogočajo presojo obstoja znatnega neravnotežja med strankami, kot zahteva sodna praksa, se mi zdi, da lahko nacionalno sodišče upošteva zakonodajo, ki velja v času sklenitve pogodbe, kot da je ta okoliščina v zvezi z njo. Po mojem mnenju namreč člen 4(1) Direktive 93/13 omogoča upoštevanje okoliščin, ki so nastale po sklenitvi pogodbe, če sklicevanje na take poznejše okoliščine izhaja iz preučitve dispozitivne nacionalne zakonodaje v času sklenitve pogodbe.

70. Vseeno je treba opozoriti, da okoliščine v zvezi s sklenitvijo pogodbe – kot umestno trdi Komisija – vključujejo tudi prihodnje okoliščine, ki so enostavno predvidljive, in že obstoječe okoliščine, znane samo eni od strank. Glede na to je treba pri preučevanju nepoštenosti spornega pogoja upoštevati napovedi v zvezi z dogajanjem na trgu, ki jih potrošnik ne pozna, prodajalec ali ponudnik pa je lahko dobro seznanjen z njimi.

d) Možnost, da nacionalno sodišče pri preizkusu nepoštenosti pogodbenih pogojev upošteva razmerje med kakovostjo in ceno

71. V zvezi z možnostjo, da nacionalno sodišče pri preizkusu nepoštenosti pogodbenih pogojev upošteva razmerje med kakovostjo in ceno, španska vlada v pisnih stališčih trdi, da je v skladu s členom 4(2) Direktive 93/13 preučitev razmerja med kakovostjo in ceno v okviru preizkusa nepoštenosti pogoja mogoča, samo če ta pogoj ni oblikovan jasno in razumljivo, kar mora preveriti predložitveno sodišče.

72. S to trditvijo se ne strinjam. Najprej je treba opozoriti, da tu ne gre za preučitev pogoja glede razmerja med kakovostjo in ceno storitve, temveč za možnost, da nacionalno sodišče pri preizkusu nepoštenosti pogodbenih pogojev na splošno upošteva razmerje med kakovostjo in ceno. V zvezi s tem spominjam, da v skladu z devetnajsto uvodno izjavo Direktive 93/13 presoja nepoštenosti sicer ne sme biti opravljena pri pogojih, ki opisujejo glavni predmet pogodbe ali razmerje med kakovostjo in ceno dobavljenega blaga ali storitev, vendar je dovoljeno upoštevati glavni predmet pogodbe ter razmerje med kakovostjo in ceno pri presoji nepoštenosti drugih pogojev. Zato nacionalnemu sodišču nič ne preprečuje, da bi upoštevalo tak dejavnik.

e) Vmesni sklepni predlog

73. Ugotoviti je treba, da je nacionalno sodišče v okviru preučitve morebitne nepoštenosti pogoja glede predčasne zapadlosti, kot je določen v pogodbi iz postopka v glavni stvari, pristojno, da preveri, prvič, ali je uporaba tega pogoja odvisna od potrošnikove neizpolnitve bistvene pogodbene obveznosti; drugič, ali je ta neizpolnitev dovolj resna glede na trajanje in znesek posojila; tretjič, ali odstopa od dispozitivnih nacionalnih pravil, ki se na tem področju uporabljajo, in četrtič, ali nacionalno pravo določa ustrezna in učinkovita sredstva, ki potrošnikom omogočajo, da odpravijo posledice takega pogoja.

42 — Po mnenju predložitvenega sodišča možnost predčasne zapadlosti, ki jo določa pogodba, obravnavana v glavni stvari, odstopa od dispozitivnih pravil, med drugim od členov 1124, 1467 in 1504 civilnega zakonika, kar zmanjšuje pravice, ki bi jih imel potrošnik, če ne bi bilo spornega pogoja.

43 — Opozoriti je treba, da je – tako kot poudarja Komisija – zadostna resnost neplačila samo enega mesečnega obroka od 564, določenih v pogodbi, sklenjeni za 47 let, vsaj dvomljiva. Predložitveno sodišče v zvezi s tem navaja, da se neplačilo mesečnega obroka v višini 448,62 EUR v okviru posojila v višini 81.600 EUR ne more šteti za resno neizpolnitev obveznosti.

74. Poleg tega je treba člen 4 Direktive 93/13 razlagati v tem smislu, da je nacionalno sodišče pristojno, da pri preučitvi pogodbenih pogojev upošteva razmerje med kakovostjo in ceno dobavljenega blaga ali storitev, ki izhaja iz celotne posojilne pogodbe, omejitve cen, določene v nacionalni zakonodaji, enostavno predvidljive prihodnje okoliščine in okoliščine, ki že obstajajo, vendar jih v času sklenitve pogodbe pozna samo ena stranka, ter okoliščine, ki nastanejo po sklenitvi pogodbe, če sklicevanje na take poznejše okoliščine izhaja iz preučitve nacionalne zakonodaje v času sklenitve pogodbe.

3. Četrto vprašanje

75. Predložitevno sodišče s četrnim vprašanjem v bistvu Sodišče na eni strani sprašuje, ali je treba Direktivo 93/13 razlagati v tem smislu, da nasprotuje nacionalni določbi, kot je člen 693(2) zakona o civilnopравnem postopku, glede predčasne zapadlosti v okviru pogodbe o hipotekarnem posojilu, na drugi pa sprašuje o obveznosti nacionalnega sodišča, da pogoj glede predčasne zapadlosti razglasi za ničen in neobstoječ, potem ko je ugotovilo, da je nepošten, čeprav je posojilodajalec v praksi spoštoval zahteve, ki jih določa ta nacionalna določba.

76. Prvič, v zvezi s skladnostjo člena 693(2) zakona o civilnopравnem postopku z Direktivo 93/13 najprej spominjam, da v skladu s členom 1(2) navedene direktive „[d]oločbe navedene direktive ne veljajo za pogodbenne pogoje, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih [...]“. Poleg tega v skladu s trinajsto uvodno izjavo iste direktive člen 1(2) Direktive 93/13 „zajema tudi pravila, ki v skladu z [nacionalnim] zakonom veljajo med pogodbenima strankama, če ni bilo dogovorjeno drugače“.

77. V tem okviru se moramo najprej vprašati, ali člen 693(2) zakonika o civilnopравnem postopku spada na področje uporabe Direktive 93/13.

78. V zvezi s tem iz predložitvene odločbe izhaja, prvič, da sporni pogoj, ki povzema člen 693(2) zakona o civilnopравnem postopku v njegovi prejšnji različici, ne odraža „obvezne“ določbe zakona ali drugega predpisa. Drugič, iz predložitvene odločbe ter stališč španske vlade in Komisije izhaja, da ta člen tudi ni dispozitivna določba, saj se ne more uporabljati, če ni dogovora med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom. Nasprotno, v tem členu je navedeno, da je potreben izrecen dogovor med strankama, da lahko učinkuje.⁴⁴ V različici, ki izhaja iz zakona 1/2013, ta člen omogoča, da bančna ustanova uporabi postopek izvršbe na podlagi hipoteke, da zahteva celotno plačilo dolgovane glavnice in obresti v primeru neplačila vsaj treh mesečnih obrokov, če je tak pogoj določen v pogodbi o hipoteki, ki je izvršilni naslov.

79. Čeprav je gotovo res, da je člen 693(2) zakonika o civilnopравnem postopku v različici pred začetkom veljave zakona 1/2013⁴⁵ povzet v pogodbi iz postopka v glavni stvari, natančneje v spornem pogoju glede predčasne zapadlosti, ugotavljam, da ta nacionalna določba kljub svoji zakonodajni ali regulativni naravi ni ne zavezujoča ne dispozitivna. Izkáže se torej, da v skladu s trinajsto uvodno izjavo Direktive 93/13 ta določba ne spada na področje uporabe člena 1(2) te direktive, ki naj bi se torej uporabljala.⁴⁶

80. Ugotoviti je treba, da Direktiva 93/13 ne nasprotuje uporabi take nacionalne določbe, če člen 693(2) zakona o civilnopравnem postopku ne preprečuje, da bi nacionalno sodišče, ki obravnava nepošten pogoj, lahko uporabilo svojo pristojnost in izključilo ta pogoj.⁴⁷ Vendar se, glede na to, da ta določba zahteva izrecen dogovor med strankama, zdi, da iz njenega besedila izhaja, da se ne uporablja, če takega dogovora ni.

44 — Komisija je na obravnavi razložila, da ta določba posojilodajalcu omogoča, da zahteva celotno plačilo dolgovane glavnice in obresti v okviru skrajšanega postopka, kot je postopek izvršbe na podlagi hipoteke.

45 — Med drugim v primeru neplačila mesečnega obroka.

46 — Glej, nasprotno, sodbo Barclays Bank (C-280/13, EU:C:2014:279, točka 42).

47 — Glej v tem smislu sklep Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-602/13, EU:C:2015:397, točka 45).

81. Iz zgoraj navedenega po mojem mnenju izhaja, da je treba Direktivo 93/13 razlagati v tem smislu, da ne nasprotuje nacionalni določbi glede predčasne zapadlosti v okviru pogodbe o hipotekarnem posojilu, če, prvič, ta določba ni ne zavezujoča ne dispozitivna, drugič, je njena uporaba odvisna samo od dogovora med strankama, tretjič, ne posega v presojo nacionalnega sodišča – na katerem poteka postopek izvršbe na podlagi hipoteke v zvezi s to pogodbo – glede nepoštenosti pogoja predčasne zapadlosti, in četrtič, ne preprečuje, da bi nacionalno sodišče izključilo navedeni pogoj, če bi ugotovilo, da je nepošten v smislu člena 3(1) navedene direktive.⁴⁸

82. Drugič, kar zadeva vprašanje, ali zaradi tega, ker bančna ustanova ni že ob prvem neplačilu uveljavila pogoja, za kateri je nacionalno sodišče ugotovilo, da je nepošten, sodni preizkus tega pogoja ni potreben, predložitveno sodišče meni, da pogoj 6a posojilne pogodbe iz postopka v glavni stvari, ki določa predčasno zapadlost hipotekarnega posojila v primeru zamude pri poplačilu, nepošten.

83. Navedeno sodišče se opira na dejstvo, da ta pogodbeni pogoj bančni ustanovi omogoča vzpostavitev znatnega neravnotežja v škodo potrošnika, ker določa, da lahko bančna ustanova zahteva takojšnje vračilo glavnice, obresti in različnih stroškov, med drugim v primeru neplačila kakršnega koli dolgovanega zneska glavnice, obresti ali predujmov na dogovorjeni datum. V zvezi s tem predložitveno sodišče poudarja, da ima bančna ustanova 564 priložnosti, da sproži pravne posledice, ki niso združljive z zahtevami dobre vere. Drugače povedano, ta pogoj banki ne omogoča samo tega, da zahteva vračilo celotnega zapadlega dolga, pri čemer zaračuna različne stroške, temveč tudi to, da sproži izredni in skrajšani sodni postopek, v katerem so pravna sredstva omejena.

84. Ugotavljam, kot je bilo navedeno v točki 44 teh sklepnih predlogov, da sistem varstva, ki ga uvaja Direktiva 93/13, temelji na zamisli, da je potrošnik v razmerju do prodajalca ali ponudnika v podrejenem položaju tako glede pogajalske sposobnosti kot ravni obveščenosti.⁴⁹ Zato in za zagotavljanje odvrčalnega učinka člena 7 Direktive 93/13 pooblastila nacionalnega sodišča, ki ugotovi obstoj nepoštenega pogoja v smislu člena 3(1) navedene direktive, ne bi smela biti odvisna od dejanske (ne)uporabe tega pogoja.⁵⁰

85. V obravnavanem primeru je to, da je bančna ustanova sprožila postopek izvršbe na podlagi hipoteke šele ob neplačilu sedmih zaporednih mesečnih obrokov, dejstvo, ki ga ne bi smeli upoštevati pri presoji pogodbenega pogoja, katerega namen je bil v resnici bančni ustanovi omogočiti, da uporabi izvršbo na podlagi hipoteke v primeru neplačila samo enega mesečnega obroka. V zvezi s tem opozarjam, da na področju varstva potrošnikov pogoj ne preneha biti nepošten zaradi razumnega ravnanja v nepoštenem pogodbenem okviru.

86. Poleg tega iz ustaljene sodne prakse izhaja, da člena 6(1) Direktive 93/13 ni mogoče razumeti, kot da nacionalnemu sodišču omogoča, da v primeru, ko ugotovi obstoj nepoštenega pogoja v pogodbi, sklenjeni med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, pregleda vsebino navedenega pogoja, namesto da bi preprosto izključilo njegovo uporabo za tega zadnjega.⁵¹ Sodišče je to možnost sprejelo samo v primeru razglasitve pogodbe za nično v celoti, da bi preprečilo posebej škodljive posledice, ki bi jim lahko bil izpostavljen potrošnik,⁵² kar pa ne velja za postopek v glavni stvari, saj je sporni pogoj dodaten in ga je mogoče ločiti od ostale posojilne pogodbe.

87. Zato menim, da je treba Direktivo 93/13 razlagati tako, da nacionalna določba glede predčasne zapadlosti, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, ne preprečuje obveznosti nacionalnega sodišča, da pogoj razglasi za ničen in neobstoječ, kadar ugotovi, da je nepošten, čeprav je posojilodajalec v praksi spoštoval zahteve, ki jih določa ta nacionalna določba.

48 — V tem smislu glej prav tam (točka 46).

49 — Glej med drugim sodbo *Barclays Bank* (C-280/13, EU:C:2014:279, točka 32).

50 — Glej v tem smislu sklep *Banco Bilbao Vizcaya Argentaria* (C-602/13, EU:C:2015:397, točka 50).

51 — Sodba *Banco Español de Crédito* (C-618/10, EU:C:2012:349, točka 71).

52 — Sodba *Kásler in Káslerné Rábai* (C-26/13, EU:C:2014:282, točka 83).

V – Predlog

88. Na podlagi navedenega Sodišču predlagam, naj na vprašanja za predhodno odločanje, ki jih je predložilo Juzgado de Primera Instancia n° 2 de Santander (sodišče prve stopnje št. 2 v Santanderju), odgovori:

1. Varstvo, ki je potrošnikom zagotovljeno s členoma 6 in 7 Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah, pomeni, da obstoj prvega preizkusa po uradni dolžnosti, ki se nanaša na enega ali več pogodbenih pogojev, ne more omejevati obveznosti nacionalnega sodišča, da po uradni dolžnosti preuči nepoštenost drugih pogojev pogodbe v poznejši fazi postopka.

2. Nacionalno sodišče je v okviru preučitve morebitne nepoštenosti pogoja glede predčasne zapadlosti, kot je določen v pogodbi iz postopka v glavni stvari, pristojno, da preveri, prvič, ali je uporaba tega pogoja odvisna od potrošnikove neizpolnitve bistvene pogodbene obveznosti; drugič, ali je ta neizpolnitev dovolj resna glede na trajanje in znesek posojila; tretjič, ali navedena neizpolnitev odstopa od dispozitivnih nacionalnih pravil, ki se na tem področju uporabljajo, in četrto, ali nacionalno pravo določa ustrezna in učinkovita sredstva, ki potrošnikom omogočajo, da odpravijo posledice takega pogoja.

3. Člen 4 Direktive 93/13 je treba razlagati v tem smislu, da je nacionalno sodišče pristojno, da pri preučitvi pogodbenih pogojev upošteva razmerje med kakovostjo in ceno dobavljenega blaga ali storitev, ki izhaja iz celotne posojilne pogodbe, omejitve cen, določene v nacionalni zakonodaji, enostavno predvidljive prihodnje okoliščine in okoliščine, ki že obstajajo, vendar jih v času sklenitve pogodbe pozna samo ena stranka, ter okoliščine, ki nastanejo po sklenitvi pogodbe, če sklicevanje na take poznejše okoliščine izhaja iz preučitve nacionalne zakonodaje v času sklenitve pogodbe.

4. Direktivo 93/13 je treba razlagati tako, da:

- na eni strani ne nasprotuje nacionalni določbi glede predčasne zapadlosti v okviru pogodbe o hipotekarnem posojilu, kot je obravnavana v postopku v glavni stvari, če, prvič, ta določba ni ne zavezujoča ne dispozitivna, drugič, je njena uporaba odvisna samo od dogovora med strankama, tretjič, ne posega v presojo nacionalnega sodišča – na katerem poteka postopek izvršbe na podlagi hipoteke v zvezi s to pogodbo – glede nepoštenosti pogoja predčasne zapadlosti, in četrto, ne preprečuje, da bi nacionalno sodišče odstranilo navedeni pogoj, če bi ugotovilo, da je nepošten v smislu člena 3(1) navedene direktive, in da
- na drugi strani ta ista določba ne preprečuje obveznosti nacionalnega sodišča, da pogoj razglasi za ničen in neobstoječ, kadar ugotovi, da je nepošten, čeprav je posojilodajalec v praksi spoštoval zahteve, ki jih določa ta nacionalna določba.